

vilbe være det Korrekteste at vente med det, indtil det Udvalg, der er nedsat om Andragender, har afgivet sin Betænkning til Thinget, og altsaa sandsynligvis denne Adresse atter vil komme til Forhandling; men jeg har ment, at det var rigtigere at faae den Diskussion, der nu engang er reist og som ikke kan undgaaes, først paa engang og saa fylldig som mulig. Det Første, som der da begjæres, er, hvad man med eet Ord har kaldt Præstefrihed, men paa dette Punkt fremgaar det, som jeg nævnte, tydelig af Forhandlingerne, at Underfryverne af Adressen ere fuldstændig uenige, og hvad Betydning skal man saa lægge i Adressens Ord? Mogle mene, at det vilbe være tilstrækkeligt, at det nuværende Præsteløste afløses af det Løste, som her begjæres i Andragendet, idet de mene, at det er selvsøgeligt, at naar en Mand begjærer at tjene i den danske Folkekirke, bør han staa og er han forpligtet til at staa paa evangelisk-lutherisk Grund, og de fordre derfor kun det, at det nuværende Præsteløste bliver afløst af det her foreslaaede. Jeg skal bemærke, at de Intet opnaa derved, thi Folkekirkens Embedsmænds, Folkekirkens Præsters Forpligtelse overfor Kirkens symbolske Bøger bliver ligesom selv om der intet Præsteløste blev aflagt; den ligger i danske Lov og den ligger endogsaa indirekte i Grundloven, og naar man derfor blot tager Ordene, ses det ikke, hvad der opnaas ved denne Forbring om Forandring af Præsteløstet. De Andre, som ogsaa have underfrevet Adressen, mene noget ganske Andet dermed. De mene: en virkelig ubegrændset Præstefrihed, jeg antager dog paa kristelig Grund, men ialtsald en indenfor denne Grændse ubegrændset Præstefrihed. Den kan ikke gjenneføres undtagen ved Ophævelse af forskellige Bestemmelser i danske Lov, særlig 2—4—6. Den kan ikke opnaas uden en Forandring af Grundlovens § 3, men lad os se bort derfra. Lad os sige, at den Tilstand, som vil fremkomme ved en saadan Præstefrihed, var af den Beskaffenhed, at man maatte underkaste sig den Uleilighed, som det maatte gøre med sig at gjenneføre disse Lovgivnings- ja, Grundlovgivningsbestemmelser; jeg ser ikke rettere end at Følgen vilbe være, at den danske Folkekirke blev opløst i uafhængige Menigheder, hvor hver enkelt Præst efter sin bedste Overbevisning kunde lære, hvad han vilbe, naar det blot efter hans Overbevisning var kristelig Lære. Det Præg, som den danske Kirke har haft i Athundreder af at være evangelisk-lutherisk, vilde tabes lidt efter lidt. Der maatte derigjennem fremkomme en Tilstand, hvor der i den ene Menighed kunde blive prædiktet i Overensstemmelse med, hvad der her i Landet har været den gamle Lære, i en anden rent kalvinistisk, i en tredje ny rationalistisk, i en fjerde katolsk o. s. v. Hvis man kalder det en Organisation af et Samfund, veed jeg ikke længere, hvad et Samfund betyder. Man vil naturligvis sige, at det er Noget, som ikke vil hende. Ja, det vil Ingen kunne

vide. Hvad der vil blive Følgen, naar først Baandet er løst, vil ingen her Tilstedeværende være istand til at forudsæ. Sandsynligheden er virkelig for, at Friheden vil blive brugt og derefter vil Opløsningen komme. Jeg vil nu imidlertid se bort fra denne meget yderliggaende Konsekvens af den forlangte Frihed, jeg vil ligeledes paa den anden Side se bort fra, at en blot og bar Ophævelse af Præsteløstet ikke vil have saa stor Betydning, som de mene, der dog ville have, at det hele skal blive paa evangelisk-lutherisk Grund. Jeg vil se hen til, hvad jeg kan tænke mig, at de to forskjellige Sider, som udfæstede denne Adresse, ere enige om. Det, de ere enige om, er, at de vilbe være noget mere fri for Tvang af de efter Loven gjældende Symboler for Kirken. De mene, at derigjennem vil fremkomme en sandere Prædiken rundt omkring i Landets Kirker, de mene, at Forholdet mellem Præster og Menighed vil blive i enhver Henseende forbedret derved, og først og fremmest mene de, at Præsterne komme til at staa som dem, der paa en ganske anderledes Maade talte efter deres Overbevisning, medens man nu kunde tro, at de talte, som de gjorde, fordi de nu engang havde lovet det. Jeg tror, at man her ser Sagen noget for meget fra Præsterens Side og ikke tilstrækkelig fra Menighedens. Det er ganske vist, at det er ikke nogen Menigheds Sag kritisk at undersøge sin Præsts Prædiken, for at se, om man ikke kan opdage, at han der eller der taler anderledes end efter den Opsættelse af Læren, som i denne Menighed er den gjældende. Tendentser i denne Retning bør ikke fremmes, og Præsterne bør saavidt mulig vide sig fri for saadan Kritik. Men paa den anden Side er det ligesaa sikkert, at Menighederne her i Landet have en naturlig Ret til at fordre at man ikke underhaanden forandrer hele det kirkelige Grundlag, hoorpaa vi have staaet i de sidste 300 Aar; de have en Ret til at fordre, at der ikke fra Statens Side ansættes Præster hos dem, som ikke i det hele og Store lære overensstemmende med den evangelisk-lutheriske Lære. Og saa maa jeg spørge Enhver, som ser en Smule upartisk paa vore kirkelige Forhold, er da denne Frihed, som Præsterne indenfor disse Grændser have her i den danske Folkekirke, saa ringe, at der er nogen særlig Grund til at fordre den ubøidet? Er det ikke saa, at fra de mest yderliggaende af den Retning, der kaldes den grundtvigianiske, til de mest yderliggaende af den Retning, der kaldes den indre Mission, kunne de finde og finde Anstættelse i den danske Folkekirke, uden at nogen sinde Kirkestyrelsen træder hæmmende ind i den Maade, hoorpaa de prædike? Eller er det ikke saa? Særlig maa jeg virkelig bestemt paastaa, at det har været Kirkestyrelsens Politik i lang Tid, længe før min Tid, og jeg har hverken forandret eller tænkt paa nogen sinde at forandre den i saa Henseende anviste Vej, at vise sig saa upartisk som mulig, og ikke paa nogen Maade foretrække en Grundtvigianer for